

*Клімова А.О., студентка 3 курсу
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Чкан І.О., к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного
anastasia2001klimova@gmail.com*

ЗАХИСТ ПРАВ БОРЖНИКІВ ПРИ ВИНИКНЕННІ ПРОСТРОЧЕНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Питання врегулювання порядку повернення безнадійної заборгованості наразі є вкрай актуальним. В умовах нестабільної банківської системи та не прогнозованого курсу національної валюти неврегульованість питання стягнення боргів так званими професійними "колекторами" спонукає до запровадження чітких правил їх діяльності та забезпечення при цьому дотримання прав боржників. Незважаючи на той факт, що на сьогодні в Україні загальна кількість підприємств, які надають послуги з повернення боргів, нараховується більше 200, колекторські компанії зазвичай реєструються, як

Товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ), діяльність яких визначається, як послуги спілкування з боржниками та досудового врегулювання та стягнення боргів. Інститут "колекторів" в Україні все ще не є врегульованим на законодавчому рівні. Колекторська діяльність наразі тісно межує із кримінально карними діяннями разом з іншими порушеннями законодавства. З метою спонукання до виконання обов'язку перед кредиторами, колектори доволі часто вдаються до психологічного тиску на боржників та членів їх родин, застосовуючи при цьому жорсткі, а повсякчас і протиправні методи. Це є нехтуванням людською гідністю, вторгненням в приватне життя особи та порушенням прав і свобод, які захищаються Конституцією та законами України.

Згідно статті 32 Конституції України, ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [1].

Національний банк з 1 липня 2020 року здійснює нагляд за небанківським фінансовим сектором. За липень цього року регулятор отримав 535 скарг громадян на дії небанківських фінансових компаній [2].

Наразі, чинне законодавство не містить прямих загальних норм, кваліфікуючих ознак недобросовісних практик і дій, необхідних для повернення простроченої заборгованості. Відсутні також законодавчі механізми, спрямовані на попередження вчинення стягувачами або кредиторами дій, що порушують права боржників. Відсутній і механізм відшкодування шкоди боржнику від незаконних дій "колекторів". Законопроектом вводиться дефініція поняття "колекторська діяльність".

Так, колекторська діяльність - це професійна діяльність з врегулювання простроченої заборгованості, що здійснюється суб'єктами врегулювання такої

заборгованості спрямована на добровільне погашення боржником на користь кредитора простроченої заборгованості за грошовими зобов'язаннями шляхом усної, письмової взаємодії з ним, його представником (представниками) (в тому числі з використанням електронного чи іншого технічного засобу зв'язку, проведення телефонних переговорів з боржником, надсилання письмових 175 повідомлень боржнику, у тому числі в рамках обов'язкового досудового порядку врегулювання спору, повідомлення боржника про наявність заборгованості за допомогою автоінформатора) [3].

Як повідомили в НБУ, відповідно до законопроекту в Україні з'явиться публічний Реєстр колекторських компаній, який вестиме НБУ. Усі колекторські компанії повинні будуть зареєструватися у ньому. Також нагляд за колекторами та їх поведінкою стосовно споживачів здійснюватиме НБУ. Нацбанк контролюватиме дотримання колекторами законодавства, встановлюватиме додаткові вимоги до взаємодії зі споживачами, захищатиме права споживачів, розглядатиме звернення громадян.

Також НБУ зможе накладати штрафні санкції чи виключати порушника з Реєстру. Крім цього, банки та фінансові компанії ще на етапі підписання договору про кредит повинні будуть попереджати клієнта про можливість залучення колектора у випадку прострочення платежів. Кредитодавець також муситиме публікувати інформацію про колекторську компанію на своєму вебсайті. Законопроект установлює виключний перелік способів дозволеної взаємодії колектора зі споживачем фінансових послуг та встановлює обмеження максимальної частоти такої взаємодії.

За порушення передбачено відповідальність: від штрафів до виключення з Реєстру колекторських компаній. Згідно з проектом документу, колектори зможуть контактувати з боржниками за допомогою телефонну, відеопереговорів, або при особистих зустрічах. Під час першої взаємодії зі споживачем, представник колекторської установи повинен буде назвати своє ім'я та прізвище, а також озвучити правову підставу взаємодії. Також колекторській компанії під час здійснення врегулювання простроченої заборгованості забороняється обробляти персональні дані третіх осіб, які не надали згоду на їх обробку. Також колектори отримують право фіксувати своє спілкування із боржниками за допомогою аудіо-, фото- чи відеотехніки та зберігати ці записи. Крім цього, представники небанківських установ зможуть контактувати з боржниками не частіше двох разів на день та виключно в період з 8 ранку до 20 вечора. Їм також забороняється:

- здійснювати дії, що посягають на права, свободи та власність споживача або його сім'ю чи поручителів, використовувати погрози, шантаж, здійснювати незаконні або неправомірні дії та/або ображати особисту гідність;
- вводити споживача в оману відносно розміру, характеру та підстав виникнення простроченої заборгованості;
- за власної ініціативи взаємодіяти зі споживачем;
- використовувати функцію (сервіс) автоматичного "додзвону" до споживача протягом більше ніж 60 хвилин на добу;
- будь-яким чином повідомляти третіх осіб про заборгованість споживача;
- вимагати від близьких осіб споживача взяти на себе зобов'язання стосовно простроченої заборгованості;

- вимагати погашення заборгованості в інший спосіб, ніж це передбачено законом або договором [3].

Прийняття законопроекту дозволить вдосконалити чинне законодавство щодо колекторської діяльності, що надасть змогу забезпечити нормальне функціонування як фінансового, так і реального сектору економіки, виходячи з конституційних принципів пріоритету прав і свобод людини і громадянина, а також запровадить механізм захисту прав боржників, щодо яких проводиться діяльність по врегулюванню заборгованості за діючими зобов'язаннями з боку суб'єктів колекторської діяльності.

Список використаної літератури

1. Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text.176>
2. Національний банк України URL: <https://bank.gov.ua>
3. Проект Закону про захист прав та законних інтересів боржників при здійсненні колекторської діяльності URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66826